

Effekterna av systemet med överlåtbara fiskerättigheter inom pelagiskt fiske

Rapport från ett regeringsuppdrag

Havs- och vattenmyndigheten
Datum: 2014-10-31

Ansvarig utgivare: Björn Risinger
Omslagsfoto: Maja Kristin Nylander

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930, 404 39 Göteborg
www.havochvatten.se

Effekterna av systemet med överlåtbara fiskerättigheter inom pelagiskt fiske

Rapport från ett regeringsuppdrag

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014-10-31

Förord

Regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten ett uppdrag i regleringsbrevet för år 2014 att i samråd med Jordbruksverket bedöma effekterna av det system med överlåtbara fiskerättigheter som infördes i det yrkesmässiga pelagiska fisket år 2009. Effekterna på kapacitetsreduktion, lönsamhet, småskaligt kustnära fiske och olika regioners utveckling ska särskilt analyseras. Även effekterna på det pelagiska fiske som inte ingår i systemet med överlåtbara fiskerättigheter ska belysas. Uppdraget har genomförts i dialog med företrädare från fiskerinäringen. I denna rapport presenterar Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket resultaten av detta uppdrag.

Arbetsgruppen har bestått av Qamer Chaudhry, Marie Ingerup, Karin Kataria, Anton Paulrud och Patrik Persson från Havs- och vattenmyndigheten, Magnus Andersson från Jordbruksverket samt Staffan Waldo och Johan Blomquist från SLU AgriFood.

Göteborg 31 oktober 2014

Björn Risinger
Generaldirektör

1. UPPDRAGET	7
2. BEGREPP OCH FÖRKORTNINGAR.....	7
3. DET PELAGISKA SYSTEMET MED ÖVERLÅTBARA FISKERÄTTIGHETER	8
3.1 Bakgrund.....	8
3.2 Utveckling av regelverket.....	10
3.3 Regional tilldelning och fiske i Bottenhavet och Bottenviken	11
3.4 Överlåtelse och kvotbyten med andra nationer	11
3.5 Fiskeperiod för de pelagiska arterna.....	12
3.6 De pelagiska arternas kvotutveckling	12
3.7 De pelagiska fiskefartygens regionala tillhörighet.....	13
3.8 Är de som överlåtit sina fiskerättigheter fortfarande verksamma inom den svenska fiskeflottan?.....	14
4. SVENSKA FISKEFLOTTANS OCH DET PELAGISKA SYSTEMETS STORLEK OCH UTVECKLING	15
5. FISKETS LÖNSAMHET	22
5.1 Intäkter.....	22
5.2 Kostnader.....	23
5.3 Förädlingsvärdet.....	23
5.4 Ekonomiska indikatorer	24
6. ANALYS AV KUSTKVOT.....	26
7. ANALYS AV REGIONAL FÖRDELNING AV LANDNINGAR	27
8. DIALOG MED NÄRINGEN	28
9. SLUTSATSER	28
BILAGA	32

1. Uppdraget

Havs- och vattenmyndigheten ska i samråd med Jordbruksverket bedöma effekterna av det system med överlåtbara fiskerättigheter som infördes i det yrkesmässiga pelagiska fisket år 2009. Effekterna på kapacitetsreduktion, lönsamhet, småskaligt kustnära fiske och olika regioners utveckling ska särskilt analyseras. Det innebär att analysen även ska inkludera effekterna på det pelagiska fiske som inte ingår i systemet med överlåtbara fiskerättigheter. Uppdraget ska efter dialog med näringen redovisas till Regeringskansliet (Landsbygdsdepartementet) senast den 31 oktober 2014.

Den del av regeringsuppdraget som avser effekterna av systemet med överlåtbara fiskerättigheter på det småskaliga kustnära fisket och olika regioners utveckling samt effekterna på det pelagiska fiske som inte ingår i systemet har lagts ut på SLU AgriFood som en oberoende utredare. Deras rapport kan läsas i sin helhet i bilaga 1.

2. Begrepp och förkortningar

De fartyg som ingår i det *pelagiska systemet* är de som har fått individuell tilldelning av pelagiska fiskerättigheter, vilken är överlåtbar.

Med *pelagiskt fiske* avses fiske efter någon av arterna sill, skarpsill, makrill, tagg-makrill, blåvitling och tobis.

Med *demersalt fiske* avses fiske efter de arter som lever nära havsbotten såsom torsk, gråsej, kolja, havskräfta och räka.

Begreppet *fiske med aktiva redskap* avser fiske med rörliga redskap (släpande trålar och vadredskap) och fiske med passiva redskap avser fiske som sker med i vattnet stillastående redskap (burar och garn).

Med *kustkvot* menas att fiske får bedrivas inom det småskaliga pelagiska fisket i Östersjön och Västerhavet om det bedrivs med mindre vadredskap, med passiva redskap eller med trål på fartyg under 12 meter (det sistnämnda gäller endast Östersjön). Pelagiska fartyg som enbart fiskar i Bottenhavet och Bottenviken (ICES delområden 30-31 i Östersjön) kan fiska utan tillstånd inom kustkvoten.

Kilowatt (kW) är den enhet som används för att mäta motorstyrka medan *brutto-tonnage (BT)* är en enhet som används för att mäta fartygets storlek och lastförmåga.

Kilowatt dagar, som beräknas som produkten av ett fartygs motorstyrka och antal dagar till sjöss, används ofta som ett mått på fiskeansträngning.

I den ekonomiska analysen används begreppen;

- *Förädlingsvärde (GVA)* som är definierat som den del av rörelseöverskottet som återstår när alla direkta kostnader har betalats. Från förädlingsvärdet ska betalas löner (manslotter), kapitalkostnader (ränta) och tas eventuell vinst. Förädlingsvärdet är ett bra mått på det ekonomiska resultatet när småföretagare analyseras, vilka ofta lyfter ersättningen från företaget både som lön och som vinst.

- *NVA* betecknar nettoförädlingsvärde (engelska *Net Value Added*) och *ROI*, som är en förkortning av den engelska termen *Return on Investment*, anger avkastning på investerat kapital och anges ofta i procent.
- *Net Profit Margin* anger nettovinsten i förhållande till inkomsten.
- Heltidsekvivalent är en enhet för att kunna jämföra arbetsbelastning. En heltidsekvivalent motsvarar en heltidsanställning. Två deltidsanställda som jobbar på halvtid skapar tillsammans en heltidsekvivalent.

3. Det pelagiska systemet med överlåtbara fiskerättigheter

3.1 Bakgrund

Dåvarande Fiskeriverket föreslog i en skrivelse till regeringen den 5 oktober 2005 om att regleringen av det pelagiska fisket borde ske i ett system med årsvis individuella fiskemöjligheter, vilka skulle vara överlåtbara mellan fartygstillståndshavare inom det pelagiska fisket. Systemet skulle omfatta fartyg som fiskade med trål vars längd var 12 meter eller längre samt även fartyg som fiskade med vadredskap med ett djup av 45 meter eller mer och en omkrets av minst 360 meter. Den överlåtbara andelen skulle bestämmas som en andel av den del av den nationella fiskekvoten som gjordes tillgänglig för pelagiskt fiske genom individuella kvoter. Andelens storlek skulle fastställas med ledning av yrkesfiskarens tidigare bedrivna fiske under en referensperiod mellan åren 2000-2004. Övriga redan individuellt fördelade pelagiska fiskemöjligheter innan år 2005, det vill säga sill i Nordsjön och Norska havet samt makrillfisket, skulle även de ingå i systemet. De som fiskat efter pelagiska arter, under endast år 2005, fick också en tilldelning om de haft ett etablerat fiske av betydelse under det året.

Förslaget syftade till att skapa förutsättningar för en nödvändig strukturomvandling inom fiskeflottan. Den pelagiska fiskeflottan bestod då av ett åttiotal fartyg. Beståndssituationen bedömdes inte vara kritisk för de aktuella fiskslagen men en alltför stor flottkapacitet i förhållande till tillgängligt fångstutrymme hade bidragit till att lönsamheten varit otillfredsställande under flera år och att ett stort tryck på fiskeresursen fanns med risk för överfiske och felrapportering. Syftet med överlåtbara fiskerättigheter var att fartygsstrukturen i den svenska fiskeflottan i det yrkesmässiga pelagiska fisket skulle ändras och medverka till att bevara fiskeresurserna och leda till ett i övrigt ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende hållbart fiske. Tanken var även att pelagiska fiskare, som inte fått lönsamhet i sin verksamhet, skulle hitta en lönsam väg ut ur fisket genom att kunna sälja sina fiskerättigheter och utan offentlig finansiering genom skrotningsbidrag. Även beredningsindustrin skulle få förbättrade möjligheter att planera sin verksamhet i och med att de genom avtal med enskilda fiskeföretag skulle kunna få dem att anpassa sitt fiske efter beredningsindustrins behov.

Som ett första steg inför det kommande införandet av systemet med överlåtbara individuella fiskemöjligheter beslutade Fiskeriverket under år 2007 att införa årsransoner för respektive fartyg i den pelagiska fiskeflottan. Dessa var dock inte möjliga att överlåta. Under tidigare år fördelades fiskemöjligheterna genom ett ransonsystem och då hade fisket även möjlighet att poolfiska, dvs. att högst sex fartygsransoner samlades i en "pool" som ett eller ett fåtal av dessa fartyg kunde nyttja själva. Det ställdes dock krav på att samtliga fartyg i poolen aktivt skulle bedriva fiske

under avställningsperioden. Med ranson avsågs den högsta möjliga kvantitet av en pelagisk kvoterad art som ett fartyg fick fånga under en period om två veckor och ransonens storlek baserades på fartygets bruttodräktighet. Att nu istället få årsransoner skapade bättre förutsättningar för fiskeföretagen att planera sin verksamhet över året. Åtgärden möjliggjorde en mer lönsam verksamhet genom att fiskeföretagen själva kunde avgöra när fisket skulle bedrivas inom ramarna för det individuella fångstutrymmet. Det innebar en förlängd fiskesäsong, mer förutsägbara inkomster samt en stärkt konkurrenskraft i förhållande till närliggande länder. Även beredningsindustrin fick härigenom bättre möjligheter att planera mottagning och produktion över tid. För att motverka att fisketrycket ökade inom andra fisken, som en följd av årsransonsystemet, fick fartyg för vilka särskilda tillstånd för pelagiskt fiske utfärdats inte användas i annat fiske. Ett mindre antal fartyg hade dock traditionellt nyttjats för ett kombinerat fiske efter både pelagiska arter och t.ex. torsk. Dessa fartyg fick tillstånd att fortsätta med detta kombinationsfiske i en utsträckning som motsvarade det tidigare bedrivna fisket (Ds 2008:45).

När systemet med överlåtbara fiskerättigheter infördes i det pelagiska fisket för arterna makrill, sill, skarpsill, blåvitling, tobis och vissa industriarter i november år 2009 (SFS 2009:866) hade 81 fartyg pelagiskt tillstånd. Fiskerättigheterna fördelades grundat på historiskt fiske under en bestämd referensperiod, med samma fördelningsnycklar som användes vid tilldelningen av årsransoner för år 2009. Fördelningsnycklarna fastställdes genom ett särskilt tilldelningsbeslut med en giltighetstid på 10 år av vilken det framgick vilken andel i promille en fartygstillståndsinnehavare innehade och vad det motsvarade i kvantitet i ton av respektive kvot. Det bestämdes även att en yrkesfiskare fick ha pelagiska fiskerättigheter för högst två fartyg samtidigt.

Vidare infördes ett antal styrinstrument i förvaltningen för att gynna utvalda delar av flottan. Regeringen anförde i propositionen 2008/09:169 om överlåtbara fiskerättigheter att bristande regional balans och en allt för stor ägarkoncentration skulle motverkas. Därför bestämdes det att endast en del av den för Sverige tillgängliga kvoten för pelagiskt fiske skulle fördelas med överlåtbarhet så att berörd myndighet skulle kunna tillgodose regionala och småskaliga fiskeintressen. Som ett led i detta avsattes en del av kvoten för fartyg som fiskade i Östersjön och landade sin fångst i östersjöhamnar (*regional tilldelning*). Syftet var att bidra till en ökad lönsamhet för dessa fartyg och att motverka en fortsatt koncentration till västkusten. Endast de med ett etablerat pelagiskt fiske och som redan hade en individuell tilldelning kunde få en extra tilldelning. Nyetableringar inom ramen för den regionala tilldelningen skulle möjliggöras först när utrymme för detta bedömdes finnas. För att motverka en alltför stor ägarkoncentration begränsades även fiskarens innehav av fiskerättigheter till maximalt 10 % av den totala svenska kvoten för pelagiskt fiske som gjorts tillgänglig genom individuella kvoter. Fördelningen av den regionala tilldelningen skulle göras årligen och kunna användas för mer riktade insatser. För att stärka det regionalt baserade fisket i *Bottenhavet och Bottenviken* bestämdes det även att fiske efter sill och skarpsill i dessa områden (ICES delområde 30-31) fick bedrivas utan krav på ett pelagiskt tillstånd och utan kvantitetsbegränsning. Särskilda åtgärder vidtogs också för att uppmuntra det småskaliga pelagiska fisket i Östersjön som bedrevs med mindre vadredskap, med passiva redskap och med trål på fartyg under 12 meter, genom den så kallade *kustkvoten* (infördes i ett första skede redan år 2007). Genom

att fiske på kustkvoten inte krävde något särskilt tillstånd var nyetablering även möjlig på dessa kvoter. Kustkvoter fastställdes för både Västerhavet och Östersjön.

De pelagiska tillstånden beviljades sedan årligen och på tillståndet angavs den kvantitet av respektive art som fick fiskas i ett kvotområde med det fartyg som angivits på tillståndet. Tillstånd beviljades de fartygstillståndshavare och fartyg som tilldelats en fiskerättighet. I samband med att tillstånden skickades ut var det ett fåtal fartyg, som endast hade fiskat efter pelagiska arter under år 2005, som överklagade sina avslagsbeslut. Dåvarande Fiskeriverket ansåg inte att de hade haft ett etablerat fiske av betydenhet under år 2005 och ett fåtal ärenden fick avgöras i domstol.

De första överlåtelsena av fiskerättigheter inom det pelagiska systemet ägde rum under år 2010. En överlåtelse av fiskerättigheter kunde omfatta hela eller delar av de fiskerättigheter som en fartygstillståndshavare förfogade över. En överlåtelse kunde inte avse en begränsad tid, utan endast vara permanent. Antalet överlåtelser per år var obegränsat.

3.2 Utveckling av regelverket

Under sommaren 2010 fastställdes den andel som högst kan avsättas för kustkvoten i både Skagerrak/Kattegatt och Östersjön. För exempelvis sill i ICES delområden 22-24 i Östersjön (även kallat västra Östersjön) bestämdes den till 20 % av den totala kvoten och för makrill i Skagerrak/Kattegatt bestämdes den till 5,5 %. Innan dess gjordes en bedömning av hur mycket som skulle avsättas till kustkvoten inför varje år. För att öka förutsägbarheten för de som ingick i det pelagiska systemet, så att de skulle veta vilken kvantitet de var berättigade till redan i början av året, låstes kustkvoternas andel.

Då kvoten för makrill redan stoppades i september år 2010¹ och infiskningen även var väldigt hög tidigt under år 2011 så beslutade Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i maj 2011 om att införa fångstbegränsningar per vecka för fiske av makrill med passiva redskap samt med mindre vadredskap på kustkvoten. Detta för att möjliggöra fiske under större delen av året utan fiskestopp.

Kustkvoterna har gett möjlighet för yngre fiskare att etablera sig genom att det inte funnits något krav på särskilt tillstånd för att kunna fiska efter pelagiska arter. Fiskarens intresse för att fiska på dessa kvoter ökade och år 2011 stoppades bland annat kustkvoten på sill i Skagerrak/Kattegatt och Östersjön under hösten när kvantiteterna var uppfiskade.² Då sillkvoten i västra Östersjön ökade med drygt 30 % jämfört med föregående år beslutade HaV i juni 2012 att införa fångstbegränsningar per kvartal för kustkvoten av sill i västra Östersjön, för att möjliggöra fiske under större delen av året utan fiskestopp.

¹ Se bilagan.

² Se bilagan.

3.3 Regional tilldelning och fiske i Bottenhavet och Bottenviken

Av proposition 2008/09:169 om överlåtbara fiskerättigheter, framkom det att bristande regional balans skulle motverkas. Därför avsattes en del av kvoten för fartyg som fiskade i Östersjön och landade sin fångst i östersjöhamnar, den så kallade regionala tilldelningen, för att bidra till en ökad lönsamhet och motverka en fortsatt koncentration av fartyg till västkusten. Endast de med ett etablerat pelagiskt fiske och som redan hade en individuell tilldelning av fiskerättighet fick en regional tilldelning.

Fördelningen av den regionala tilldelningen har skett årligen och inte baserats helt på historiskt fiske utan använts för mer riktade insatser. Idag fördelas en fast procentandel av kvoterna till den regionala tilldelningen vilken sedan fördelas på fartygen. Har ett fartyg inte nyttjat sin tilldelning tills den 1 oktober varje år finns det möjlighet för HaV att omfördela det fartygets tilldelning på övriga fartyg. Av fartygen i det pelagiska systemet hade ursprungligen 16 fartyg en regional tilldelning men antalet har sedan dess minskat till 12. Ett fartyg har sålts och tre fartyg har inte uppfyllt kravet på att nyttja sin tilldelning under innevarande år, för att få en regional tilldelning kommande år. Istället har de fartygens regionala tilldelning fördelats på övriga fartyg.

För att stärka det regionalt baserade fisket i Bottenhavet och Bottenviken bestämdes det i samråd med fiskerinäringen där att fiske efter sill och skarpsill i dessa områden (ICES delområden 30-31) skulle få bedrivas utan krav på pelagiskt tillstånd och fartygsstorlek samt utan kvantitetsbegränsning, om detta fiske endast ägde rum i dessa havsområden. Fem fartyg har dock fått individuell tilldelning som är överlåtbar i dessa områden baserat på att de fiskade där under referensperioden år 2000-2004, och ingår därmed i det pelagiska systemet.

Kvotutnyttjandet för sill i dessa havsområden har under åren 2009-2011 varit lågt (år 2011 nyttjades 17 % av kvoten) men år 2012 och 2013 ökade nyttjandet kraftigt (kvotutnyttjandet var 55 % år 2013). Det totala antalet fartyg som fiskat efter sill/skarpsill i dessa havsområden har emellertid minskat från 82 fartyg år 2009 till 64 fartyg år 2013. Anledningen till att kvotutnyttjandet ändå ökat kan hänvisas till att några fartyg, som tidigare främst fiskat efter torsk i Östersjön, har kombinerat detta fiske med sill- och skarpsillfiske i ICES delområden 30-31 på grund av den dåliga lönsamheten i torskfisket.

3.4 Överlåtelse och kvotbyten med andra nationer

Sedan det pelagiska systemet infördes har det, utöver att överlåta pelagiska fiskerättigheter permanent, också funnits möjlighet för fartygstillståndsinnehavare med pelagisk tilldelning att utföra kvotbyten med andra länders fartyg och deras överlåtbara fiskerättigheter. Ett avtal om en sådan överlåtelse måste dock inkomma till HaV där båda parterna har skrivit under det. HaV godkänner sådana byten. Kvotbyten med utlandet sker i ton och gäller bara under året, de är därmed inte permanenta.

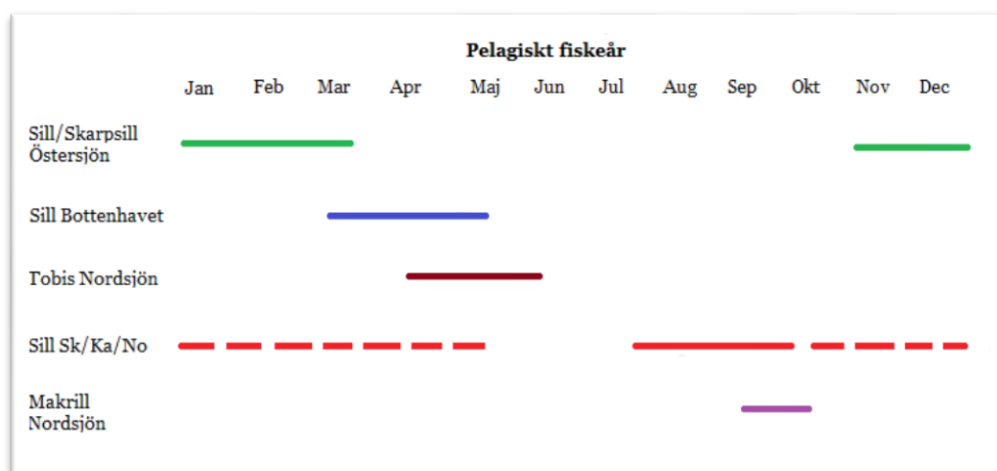
När det pelagiska systemet introducerades var det totalt sett många fler överlåtelse och kvotbyten än vad det är idag. År 2010 var de mer än 450 medan till år 2013 hade siffran sjunkit till drygt 240 överlåtelse och kvotbyten. Anledningen till att det minskade så kraftigt är främst för att det idag finns färre fartyg som har möjlighet att

överlåta fiskerättigheter än vad det fanns vid det pelagiska systemets införande, därav den totala minskningen.³

3.5 Fiskeperiod för de pelagiska arterna

Fiskeåret ser i princip ut på samma sätt för samtliga som fiskar inom det pelagiska systemet med individuella överlåtbara fiskerättigheter. För de som fiskar efter pelagiska arter och som inte ingår i systemet med överlåtbara fiskerättigheter gäller andra fiskeperioder. Fiskeåret styrs av när de aktuella fiskslagen är lämpliga att fiska. Detta styrs av flera faktorer såsom marknad, kvalitet, hur fisken är samlad och om den är möjlig att fånga kostnadseffektivt.

Heldragen linje innebär att de flesta fartygen inom det pelagiska systemet bedriver fiske denna tid. Streckad linje innebär att några få fartyg tidvis bedriver detta fiske.

3.6 De pelagiska arternas kvotutveckling

Varje år gör Internationella havsforskningsrådet (ICES) uppskattningar om beståndens status och hur mycket fisk som kan fångas nästkommande år. Utifrån ICES råd föreslår EU-kommissionen antingen direkta kvoter för EU, eller indirekta i form av en förhandlingsposition som EU har för kvoter som ska delas med Norge. Kvoterna fördelas efter beslut i ministerrådet.

Tabellen nedan visar Sveriges kvottilldelning för pelagiska arter i utvalda områden under perioden 2009-2013. Det bör noteras att de kvoter som presenteras i tabellen inte inkluderar kvotbyten med andra länder men att ändringar av kvoten under året är medräknade.

³ Se tabell 3 i kapitel 4.

Tabell 1. Sveriges kvottilldelning för pelagiska arter (utvalda områden) i kg.

År	Sill/ Östersjön/Del- område 30-31	Skarpsill/ Östersjön/Del- område 22-32	Blåvitling/ EG- och Int. vatten	Tobis/ Nordsjön (EU), Skagerrak, Kattegatt	Makrill/ Nordsjön (Joint+Nabo), Skagerrak, Kattegatt, Östersjön (EU)
2009	16 625 000	82 880 000	2 809 000	12 017 000	4 690 000
2010	20 278 000	74 546 000	2 506 000	12 017 000	4 485 000
2011	20 829 000	55 067 000	379 000	12 277 000	4 860 000
2012	20 975 000	42 952 000	2 398 000	2 244 000	4 813 000
2013	19 892 500	47 670 000	4 638 500	9 147 940	4 277 540

Kvoterna har varit varierande under åren beroende på vilken art och kvot det gäller. Detta beror som tidigare nämnts på att EU-kommissionen, tillsammans med EU:s medlemsstater, baserar kvottilldelningen på biologisk rådgivning vilken varierar från år till år.

3.7 De pelagiska fiskefartygens regionala tillhörighet

Tabell 2 visar den regionala tillhörigheten (distrikt och län) för de pelagiska fartygen med överlåtbara fiskerättigheter under perioden 2008-2013. År 2008 har tagits med för att visa hur den regionala tillhörigheten såg ut året innan det pelagiska systemet infördes. Sammanställningen visar att samtidigt som det totala antalet pelagiska fartyg har minskat med 55 % mellan år 2009 och år 2013 så har inte den procentuella andelen av pelagiska fartyg hemmahörande i de olika distrikten ändrats nämnvärt.

Det största antalet fartyg var, både under år 2009 och år 2013, hemmahörande i Göteborg (GG). Under år 2009 fanns 48 pelagiska fartyg i Göteborg (motsvarande 57,8 % av det totala antalet pelagiska fartyg år 2009) och år 2013 fanns det 20 pelagiska fartyg i Göteborg (motsvarande 54,1 % av det totala antalet pelagiska fartyg år 2013).

Det kan även observeras att några distrikt helt "försvunnit"; efter år 2009 fanns inte längre några pelagiska fartyg i Nyköping (NG) och Strömstad (SD), och efter år 2010 fanns heller inga pelagiska fartyg i Stockholm (SM).

Tabell 2. Beskrivning av regional tillhörighet för fartyg inom det pelagiska systemet (år 2008 har tagits med för att visa hur det såg ut innan systemets införande).¹

Distrikt	Län	Antal fartyg (procentuell andel)					
		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Göteborg (GG)	Västra Götalands län	47 (58,8 %)	48 (57,8 %)	24 (54,5 %)	20 (54,1 %)	24 (60,0 %)	20 (54,1 %)
Karlskrona (KK)	Blekinge län	2 (2,5 %)	2 (2,4 %)	1 (2,3 %)	1 (2,7 %)	1 (2,5 %)	1 (2,7 %)
Kalmar (KR)	Kalmar län	2 (2,5 %)	2 (2,4 %)	2 (4,5 %)	2 (5,4 %)	2 (5,0 %)	2 (5,4 %)
Lysekil (LL)	Västra Götalands län	3 (3,8 %)	3 (3,6 %)	1 (2,3 %)	2 (5,4 %)	1 (2,5 %)	3 (8,1 %)
Nyköping (NG)	Södermanlands län	1 (1,3 %)	1 (1,2 %)				
Strömstad (SD)	Västra Götalands län	2 (2,5 %)	2 (2,4 %)				
Sölvesborg (SG)	Blekinge län	5 (6,3 %)	5 (6,0 %)	3 (6,8 %)	3 (8,1 %)	3 (7,5 %)	3 (8,1 %)
Simrishamn (SIN)	Skåne län	4 (5,0 %)	6 (7,2 %)	3 (6,8 %)	2 (5,4 %)	2 (5,0 %)	2 (5,4 %)
Stockholm (SM)	Stockholms län		1 (1,2 %)	1 (2,3 %)			
Varberg (VG)	Hallands län	7 (8,8 %)	7 (8,4 %)	4 (9,1 %)	2 (5,4 %)	2 (5,0 %)	2 (5,4 %)
Västervik (VK)	Kalmar län	2 (2,5 %)	1 (1,2 %)	1 (2,3 %)	1 (2,7 %)	1 (2,5 %)	1 (2,7 %)
Visby (VY)	Gotlands län	5 (6,3 %)	5 (6,0 %)	4 (9,1 %)	4 (10,8 %)	4 (10,0 %)	3 (8,1 %)
Totalt antal fartyg		80	83	44	37	40	37

¹ Denna sammanställning inkluderar samtliga pelagiska fartyg som existerade under respektive år. Antalet skiljer sig därför något från de siffror som presenteras i tabell 3 där antalet fartyg motsvarar de som fanns den 1 januari respektive år.

3.8 Är de som överlätit sina fiskerättigheter fortfarande verksamma inom den svenska fiskeflottan?

En oro som fanns inför det pelagiska systemets införande var att de tillståndshavare som överlät samtliga sina fiskerättigheter permanent skulle fortsätta att vara fartygstillståndshavare (från och med den 1 oktober 2014 "fiskelicensinnehavare") inom den svenska fiskeflottan. På så sätt skulle andra segment inom den svenska fiskeflottan kunna belastas mera och därmed leda till en ökad infiskning.

Sedan det pelagiska systemets införande år 2009 har 53 fartygstillståndsinnehavare sålt samtliga sina pelagiska fiskerättigheter permanent. Av dessa är 29 fortfarande verksamma inom det svenska fisket som fiskelicensinnehavare. Huruvida de även är ägare av sitt eget fartyg eller andras har dock inte kontrollerats. Flertalet av de 29 fick vid systemets införande pelagiskt tillstånd på två fartyg och har därför kunnat fortsätta fiska efter pelagiska arter inom systemet, efter att ha överlätit och samlat samtliga

sina fiskerättigheter till ett tillstånd. Övriga har effort- och/eller räktillstånd i Västerhavet samt torskstillstånd i Östersjön. Dessa särskilda tillstånd har dock fiskelicensinnehavarna haft från det att nämnda tillstånd ursprungligen tilldelades och det är därför inte frågan om att någon utökning i antalet tillstånd har skett på grund av att de överlätit sina pelagiska fiskerättigheter. Två av de 53 fartygstillsättsinnehavarna har emellertid, efter det att de överlätit sina pelagiska fiskerättigheter, införskaffat nya fiskefartyg som de fiskat på västkusten med efter främst havskrafta respektive pelagiska arter på kustkvoten i Östersjön.

Övriga 24 fartygstillsättsinnehavare som överlätit sina samtliga pelagiska fiskerättigheter permanent är inte längre verksamma inom den svenska fiskeflottan som fiskelicensinnehavare. De kan emellertid fortfarande vara med och fiska som lottkarlar, vara befälhavare på ett fiskefartyg eller vara involverade i det svenska fisket på annat sätt men flertalet har inte längre någon koppling till det svenska fisket. Någon uppföljning om vad som skett med dessa tillståndshavares fiskefartyg efter att de exporterats eller lämnat den svenska fiskeflottan har inte varit möjlig att utföra utifrån de uppgifter som finns tillgängliga i HaV:s fartygsregister.

4. Svenska fiskeflottans och det pelagiska systemets storlek och utveckling

I detta kapitel beskrivs utvecklingen av det pelagiska systemet samt den svenska flottan som helhet under perioden 2008-2013. År 2008 har tagits med för att visa hur det såg ut året innan systemet infördes. Med ”pelagiska systemet” avses de pelagiska fartygen med överlåtbara fiskerättigheter. För att underlätta en jämförelse inkluderas även kategorin ”hela flottan utom pelagiska” där samtliga fartyg i flottan utom det pelagiska systemet ingår.

Antalet fartyg i det pelagiska systemet har under perioden 2009-2013 minskat med 55 % från 82 fartyg till 37 (se tabell 3). Under samma period har den totala svenska flottan minskat från 1 471 fartyg till 1 299 vilket motsvarar en minskning på 12 %. Inom det pelagiska systemet har fartygen under 24 meter minskat med 43 % under perioden 2009-2013 (från 30 fartyg till 17) samtidigt som fartygen över 24 meter har minskat med 62 % (från 52 fartyg till 20). Av fartygen i det pelagiska systemet innehar idag 12 fartyg tilldelning av den regionala kvoten, varav sju är mindre än 24 meter och fem är större än 24 meter.⁴

Det kan även noteras att andelen inaktiva fartyg i det pelagiska systemet under år 2011 och år 2012 minskat till noll (där inaktiva fartyg avser fartyg utan några dagar till sjöss). Det inaktiva fartyget under år 2013 var under renovering. Den tillfälliga ökningen av antalet inaktiva fartyg i det pelagiska systemet under år 2009 förklaras av de sammanslagningar och överlåtelser som föregick den kraftiga minskningen av fartyg mellan år 2009 och år 2010. Samtidigt har andelen inaktiva fartyg i flottan som helhet legat konstant runt 24-25 % under den analyserade perioden.

⁴ Läs kapitel 3.3 för mer information om regional tilldelning.

Tabell 3. Antal fartyg i den svenska fiskeflottan samt det pelagiska systemet (år 2008 har tagits med för att visa hur det såg ut året innan systemet infördes).¹

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pelagiska systemet²	74	82	44	35	37	37
(varav antal inaktiva)	(13)	(23)	(1)	(0)	(0)	(1)
<i>Fartyg < 24 m, pelagiskt</i>	27	30	18	16	16	17
<i>Fartyg > 24 m, pelagiskt</i>	47	52	26	19	21	20
Hela flottan	1 507	1 471	1 415	1 359	1 322	1 299
(varav antal inaktiva)	(358)	(337)	(351)	(328)	(303)	(313)
Hela flottan utom pelagiska³	1 433	1 389	1 371	1 324	1 285	1 262
<i>Fartyg <10 m, passiva redskap</i>	958	942	908	894	879	860
<i>Fartyg 10-12 m, passiva redskap</i>	192	182	183	174	172	174
<i>Fartyg >12 m, passiva redskap</i>	40	30	55	36	26	25
<i>Fartyg <12 m, aktiva redskap</i>	73	72	72	79	76	75
<i>Fartyg 12-18 m, aktiva redskap</i>	98	92	84	76	72	66
<i>Fartyg 18-24 m, aktiva redskap</i>	45	47	39	35	36	37
<i>Fartyg >24 m, aktiva redskap</i>	27	24	30	30	24	25

¹ De siffror som presenteras i denna tabell är från den 1 januari respektive år. Antalet pelagiska fartyg under vissa år skiljer sig därför något från tabell 2.

² Med pelagiska systemet avses fartyg med överlåtbara fiskerättigheter. För år 2008 gäller detta de fartyg som då hade en individuell tilldelning på årsbasis.

³ Med "hela flottan utom pelagiska" avses alla fartyg i flottan utom de pelagiska fartygen med överlåtbara fiskerättigheter.

I Tabell 4 presenteras medelvärden för motorstyrka, fartygstonnage, fartygsålder, fartygslängd, antal dagar till sjöss, landad vikt och landat värde för den svenska flottan som helhet samt för det pelagiska systemet. Totala värden för samma faktorer redovisas i Tabell 5. Den genomsnittliga motorstyrkan för fartyg i det pelagiska systemet har (med viss årlig variation) ökat under den analyserade perioden; från en genomsnittlig motorstyrka på 820 kW (kilowatt) år 2009 till 968 kW år 2013. För flottan som helhet kan en marginell minskning i genomsnittlig motorstyrka observeras under samma period; från 141 kW till 131 kW. För den sammanlagda motorstyrkan i det pelagiska systemet kan det emellertid, som en följd av minskningen i antal fartyg, observeras en nedgång från 67 200 kW år 2009 till 35 800 kW år 2013 (motsvarande en minskning med 47 %). Den sammanlagda motorstyrkan i hela flottan har under samma period minskat från 207 900 kW till 170 700 kW (motsvarande en minskning med 18 %).

Fartygstonnaget, som är ett mått på fartygets storlek och lastförmåga, har för det genomsnittliga fartyget i det pelagiska systemet ökat något under perioden 2009-2013; från 270 bruttotonnage (BT) till 309 BT. Samtidigt kan en minskning i fartygstonnage noteras för det genomsnittliga fartyget i den totala svenska flottan; från 28 BT år 2009 till 23 BT år 2013. Totalt sett har tonnaget inom det pelagiska systemet minskat med ungefär 48 %; från 22 100 BT år 2009 till 11 400 BT år 2013. När det gäller flottan som helhet kan en något lägre procentuell minskning under samma period observeras; från 41 700 BT till 30 500 BT, vilket motsvarar en minskning med 27 %.

Tabell 4. Beskrivning av den svenska fiskeflottan samt det pelagiska systemet, genomsnittliga värden (år 2008 har tagits med för att visa hur det såg ut året innan systemet infördes).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Medel motorstyrka (kW) ¹						
<i>Hela flottan</i>	141	141	139	131	128	131
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	105	101	112	111	104	107
<i>Pelagiska systemet³</i>	837	820	966	910	965	968
Medel fartygstonnage (BT) ¹						
<i>Hela flottan</i>	29	28	27	24	22	23
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	16	14	18	17	14	15
<i>Pelagiska systemet³</i>	269	270	309	286	304	309
Medel fartygsålder¹						
<i>Hela flottan</i>	30	30	31	31	32	32
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	30	30	31	31	32	32
<i>Pelagiska systemet³</i>	32	34	28	30	30	30
Medel fartygslängd¹						
<i>Hela flottan</i>	11	11	10	10	10	10
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	10	9	10	10	9	9
<i>Pelagiska systemet³</i>	29	29	30	29	30	29
Medel antal dagar till sjöss⁴						
<i>Hela flottan</i>	84	80	76	76	77	73
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	82	78	74	75	71	71
<i>Pelagiska systemet³</i>	119	109	111	116	108	130
Medel landad vikt (ton)						
<i>Hela flottan</i>	186	176	192	168	134	180
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	28,8	24,9	40,6	57,2	26,7	28,4
<i>Pelagiska systemet³</i>	2 995	2 926	3 789	3 321	2 978	4 184
Medel landningsvärde (tusentals SEK)						
<i>Hela flottan</i>	956	940	926	1 020	1 061	1 148
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	547	505	568	692	623	566
<i>Pelagiska systemet³</i>	8 265	8 860	9 433	10 342	12 691	16 505

¹ Inkluderar även inaktiva fartyg.

² Med "hela flottan utom pelagiska" avses alla fartyg i flottan utom de pelagiska fartygen med överlåtbara fiskerättigheter.

³ Med pelagiska systemet avses pelagiska fartyg med överlåtbara fiskerättigheter. För år 2008 gäller detta de pelagiska fartyg som då hade en individuell tilldelning på årsbasis.

⁴ Det bör noteras att antal dagar till sjöss för torskfångande redskap i Västerhavet är begränsade genom så kallade efforttillstånd.

Fartygen i det pelagiska systemet svarade för ungefär 85 % av det totala fisket både år 2009 och år 2013 (mätt i vikt), men denna andel har varierat en del genom åren. År 2013 uppgick den totalt landade vikten till 178 000 ton varav det pelagiska systemet svarade för 151 000 ton. Det totala värdet av det pelagiska systemets fiske har under den observerade perioden legat runt 50 % av värdet för det totala fisket (med viss årlig variation). I detta sammanhang är det viktigt att notera att möjliga fångstmängder begränsas av Sveriges tilldelade kvoter för olika arter det aktuella året.

Tabell 5. Beskrivning av den svenska fiskeflottan samt det pelagiska systemet, totala värden (år 2008 har tagits med för att visa hur det såg ut året innan systemet infördes).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total motorstyrka (tusen kW)						
<i>Hela flottan</i>	211,8	207,9	196,4	178,2	169,1	170,7
<i>Hela flottan utom pelagiska¹</i>	149,9	140,7	154,0	146,3	133,4	134,9
<i>Pelagiska systemet²</i>	61,9	67,2	42,5	31,9	35,7	35,8
Totalt fartygstonnage (tusen BT)						
<i>Hela flottan</i>	43,0	41,7	38,6	32,9	29,5	30,5
<i>Hela flottan utom pelagiska¹</i>	23,1	19,6	25,0	22,9	18,3	19,0
<i>Pelagiska systemet²</i>	19,9	22,1	13,6	10,0	11,3	11,4
Totalt antal dagar till sjöss (tusental)³						
<i>Hela flottan</i>	96,4	90,3	80,5	78,3	73,7	71,9
<i>Hela flottan utom pelagiska¹</i>	89,1	83,8	75,7	74,2	69,7	67,3
<i>Pelagiska systemet²</i>	7,3	6,5	4,8	4,1	4,0	4,7
Total landad vikt (tusen ton)						
<i>Hela flottan</i>	214,1	199,4	204,4	173,2	136,5	177,6
<i>Hela flottan utom pelagiska¹</i>	31,4	26,8	41,5	57,0	26,3	27,0
<i>Pelagiska systemet²</i>	182,7	172,6	162,9	116,2	110,2	150,6
Totalt landningsvärde (miljoner SEK)						
<i>Hela flottan</i>	1 099	1 066	986	1 051	1 081	1 132
<i>Hela flottan utom pelagiska¹</i>	595	543	580	689	612	538
<i>Pelagiska systemet²</i>	504	543	406	362	470	594

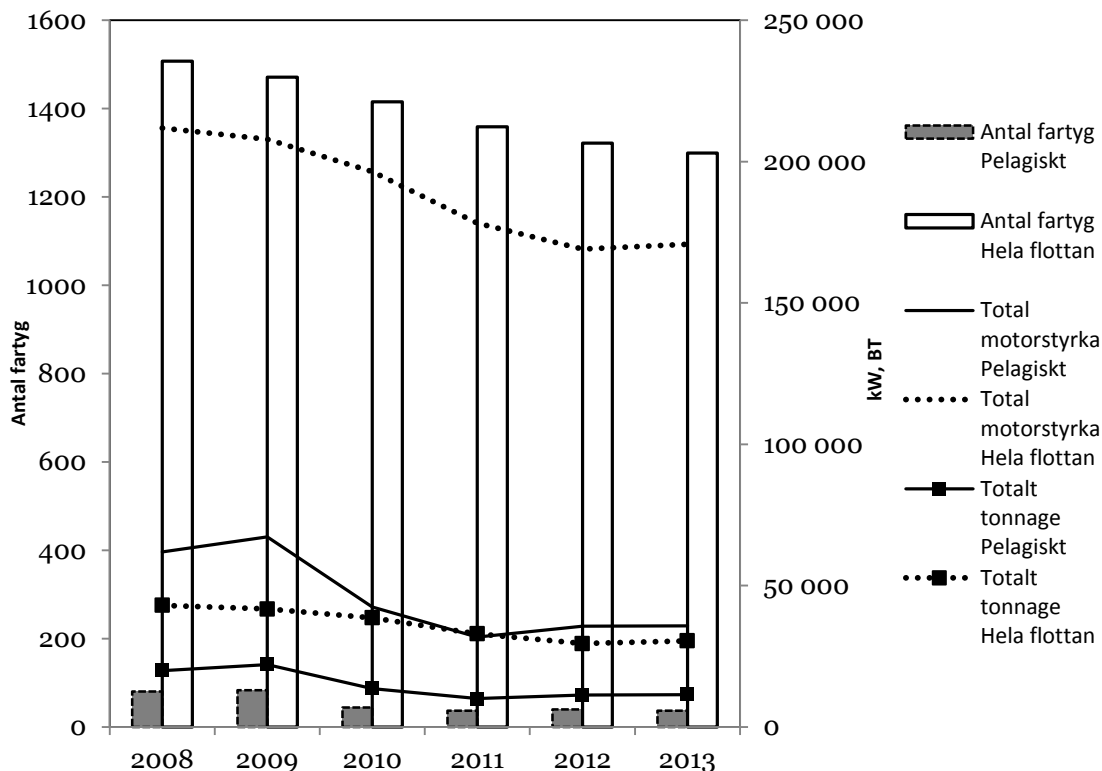
¹ Med "hela flottan utom pelagiska" avses alla fartyg i flottan utom de pelagiska fartygen med överlåtbara fiskerättigheter.

² Med pelagiska systemet avses pelagiska fartyg med överlåtbara fiskerättigheter. För år 2008 gäller detta de pelagiska fartyg som då hade en individuell tilldelning på årsbasis.

³ Det bör noteras att antal dagar till sjöss för torskfångande redskap i Västerhavet är begränsade genom så kallade efforttillstånd.

Följande diagram illustrerar grafiskt hur kapacitetsutvecklingen avseende antal fartyg, motorstyrka och tonnage varit för det pelagiska systemet och flottan som helhet sedan år 2008.

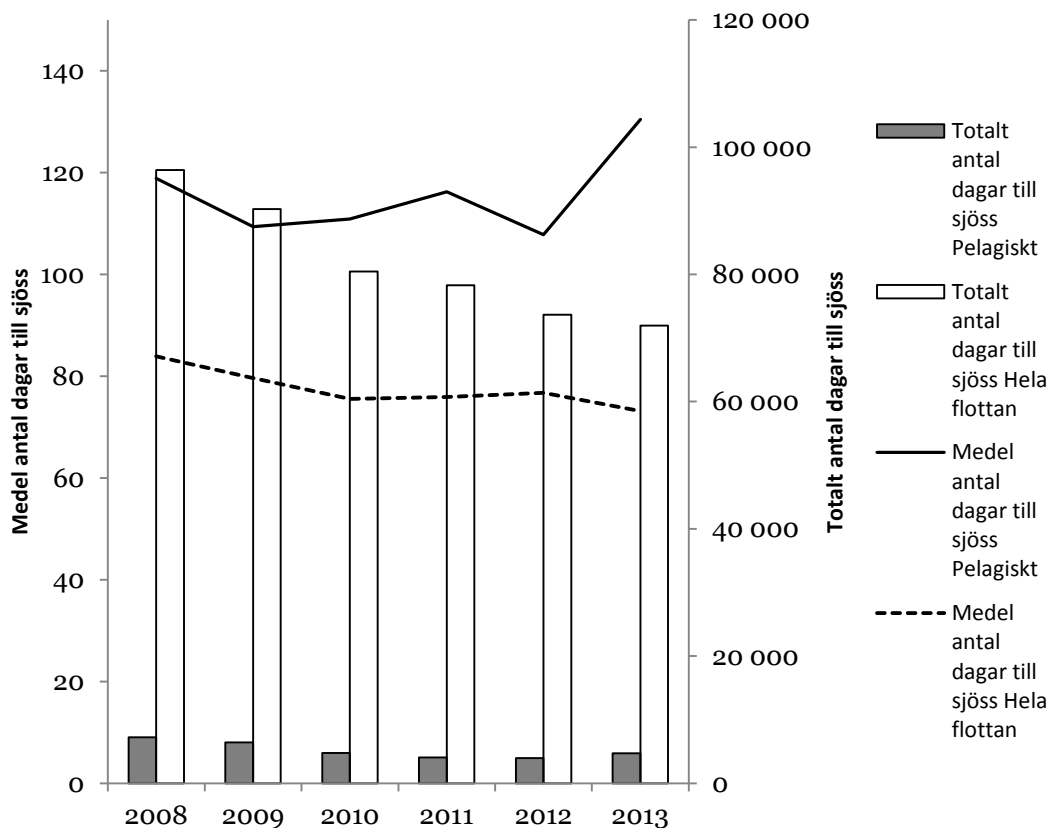
Diagram 1. Utvecklingen av det pelagiska systemet och flottan som helhet avseende antal fartyg, motorstyrka och tonnage. (Antal fartyg avläses mot den vänstra y-axeln och motorstyrka och tonnage avläses mot den högra y-axeln).

Utvecklingen av det totala och genomsnittliga antalet dagar till sjöss för de pelagiska fartygen med överlåtbara fiskerättigheter samt flottan som helhet illustreras grafiskt i diagram 2. Det årliga genomsnittliga antalet dagar till sjöss per fartyg har under den observerade perioden varierat en del för det pelagiska systemet och var som högst år 2013 (130 dagar). En möjlig förklaring till ökningen av antalet dagar till sjöss under detta år kan vara att vissa kvoter ökade år 2013 jämfört med år 2012 (se tabell 1). För flottan som helhet kan en viss minskning i genomsnittligt antal dagar till sjöss observeras; från 80 dagar år 2009 till 73 dagar år 2013. Det bör här noteras att antal dagar till sjöss för torskfångande redskap i Västerhavet är begränsade genom så kallade efforttillstånd.

Totalt sett har antalet dagar till sjöss minskat för både det pelagiska systemet samt för flottan som helhet. För det pelagiska systemet har det totala antalet dagar till sjöss minskat med 27 % mellan år 2009 och år 2013 och för flottan som helhet har det totala antalet dagar till sjöss minskat med 20 %.

Diagram 2. Det totala och genomsnittliga årliga antalet dagar till sjöss för det pelagiska systemet samt flottan som helhet. (Genomsnittligt antal dagar till sjöss avläses mot den vänstra y-axeln och totalt antal dagar till sjöss avläses mot den högra y-axeln).

I tabell 4 och 5, samt i diagram 1 och 2, har utvecklingen av bland annat motorkapacitet, antal dagar till sjöss och landad vikt och värde för de pelagiska fartygen med överlåtbara fiskerättigheter samt för flottan som helhet beskrivits. Av intresse är också att titta på fiskeansträngning, där hänsyn tas till både motorstyrka och antal dagar till sjöss, samt landad vikt och landningsvärde per fiskeansträngning. Kilowattdagar, som beräknas som produkten av ett fartygs motorstyrka och antal dagar till sjöss, används ofta som ett mått på fiskeansträngning. Tabell 6 visar genomsnittligt och totalt antal kilowattdagar och hur fångst per kilowattdag samt landningsvärde per kilowattdag har varit inom det pelagiska systemet samt för flottan som helhet under perioden 2008-2013. År 2008 har tagits med för att visa hur det såg ut året innan systemet infördes.

Tabell 6. Kilowattdagar samt fångst och landningsvärde per kilowattdag för det pelagiska systemet samt för flottan som helhet (år 2008 har tagits med för att visa hur det såg ut året innan systemet infördes).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Medel antal kilowattdagar¹ (tusental)						
<i>Hela flottan</i>	17,3	15,8	15,2	15,4	15,0	16,1
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	10,7	9,9	10,3	10,1	10,8	10,6
<i>Pelagiska systemet³</i>	135,3	123,8	133,4	139,3	126,7	162,1
Totalt antal kilowattdagar¹ (miljoner)						
<i>Hela flottan</i>	19,9	17,9	16,2	16,3	15,3	15,9
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	11,6	10,6	10,5	11,5	10,6	10,1
<i>Pelagiska systemet³</i>	8,3	7,3	5,7	4,9	4,7	5,8
Landat vikt per fiskeansträngning (kg per kilowattdag)						
<i>Hela flottan</i>	3,5	3,3	3,2	3,0	2,8	3,0
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	2,3	2,3	2,2	2,2	2,0	2,2
<i>Pelagiska systemet³</i>	23	21	27	24	23	24
Landningsvärde per fiskeansträngning (SEK per kilowattdag)						
<i>Hela flottan</i>	55	60	57	60	61	63
<i>Hela flottan utom pelagiska²</i>	54	60	57	59	60	62
<i>Pelagiska systemet³</i>	70	73	71	82	96	100

¹ Antalet kilowattdagar är beräknat som fartygets antal dagar till sjöss multiplicerat med fartygets motorstyrka i kW.

² Med "hela flottan utom pelagiska" avses alla fartyg i flottan utom de pelagiska fartygen med överlåtbara fiskerättigheter.

³ Med pelagiska systemet avses pelagiska fartyg med överlåtbara fiskerättigheter. För år 2008 gäller detta de pelagiska fartyg som då hade en individuell tilldelning på årsbasis.

Den genomsnittliga fiskeansträngningen per fartyg har varierat något för det pelagiska systemet med en topp år 2013 (vilket framförallt kan förklaras av det ökade antalet dagar till sjöss under år 2013). För den totala flottan utom det pelagiska systemet har fiskeansträngningen varit mer konstant. Totalt sett har antalet kilowattdagar minskat både för det pelagiska systemet och flottan som helhet bortsett en ökning mellan år 2012 och 2013. Tabell 6 visar att vikten av den landade fångsten per fiskeansträngning är högre hos det pelagiska systemet än för flottan som helhet, samt att den varit relativt oförändrad för både det pelagiska systemet och flottan som helhet under den observerade perioden. När det gäller landningsvärde per fiske-

ansträngning, som är beroende av landningspriset, är denna högre för det pelagiska systemet och har ökat både för det pelagiska systemet och för flottan som helhet mellan år 2009 och år 2013 (inflation inte beaktad).

Sammanfattningsvis kan det konstateras att antalet fartyg inom det pelagiska systemet minskat med 55 % sedan år 2009. Med viss årlig variation har värdet av fångsten inom systemet utgjort ungefär 50 % av det totala årliga landade värdet under perioden 2009-2013 (vilket påverkas av kvoter och priser). För det genomsnittliga fartyget i systemet har motorstyrkan och tonnage ökat sedan år 2009, även fast både motorstyrka och tonnage totalt sett minskat inom systemet som en följd av den kraftiga minskningen av antalet fartyg.

5. Fiskets lönsamhet

Beskrivningen av fiskets lönsamhet i detta kapitel inkluderar de ”mer aktiva” fartygen i flottan, där ”mer aktiva” definieras som de som fiskar för mer än två basbelopp⁵ per år. Dessa fartyg utgjorde 54 procent av det totala antalet aktiva fartyg i flottan år 2012. Eftersom den ”mindre aktiva” delen av flottan (de fartyg som fiskar för mindre än två basbelopp) inte bedriver fiske som en heltidssysselsättning (och därmed inte använder fartyget ekonomiskt rationellt) har de utlämnats från den ekonomiska analysen.

Kapitlet inleds med en kort översikt av intäkter och kostnader följt av en redogörelse av fiskets förädlingsvärden. Slutligen ges en översikt av de mest centrala ekonomiska indikatorerna avseende fiskets långsiktiga bedrivande som näring.

5.1 Intäkter

Intäkterna i det svenska fisket styrs huvudsakligen av kvoterna som bestämmer den mängd som får fiskas och priset på den landade fångsten. Priset på den svenska landade fångsten påverkas av utvecklingen på världsmarknaden, valutakurser, inhemsk efterfrågan, kvalitet, avsaluförbud och beredningsformerna för fisken. I vilken utsträckning dessa olika faktorer påverkar prissättningen varierar för olika arter och fisken. Efterfrågan, och därmed intäkterna, påverkas också av inhemska marknadskrafter såsom olika typer av köpmotstånd baserat på uppfattningar om beståndssituationer och miljösituationer (halter av miljögifter). Även kvalitetskillnader kan påverka priserna såsom höga dioxinhalter och beredningsformer (t.ex. kok- eller råräka).

De ekonomiskt viktigaste arterna för svenskt fiske baserat på landningsvärde är torsk, sill, skarpsill, kräfta och räka, se tabell 7. Priset på torsk har gått ner kraftigt vilket påverkar många fisken, främst det småskaliga fisket där det utgör en stor del av det totala landningsvärdet. Sill och skarpsill, som det pelagiska fisket är beroende av, har ökat kraftigt i pris.

⁵ År 2012 var basbeloppet 44 000 kr och två basbelopp motsvarade således 88 000 kr (2 x 44 000 kr = 88 000 kr)

Tabell 7. Landningspriser över tid för ekonomiskt viktiga arter baserat på landningsvärde.

Värden för ett kalenderår	Landningspris (kr)					
År	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Torsk	15,83	12,72	13,30	13,42	12,71	13,40
Landning						
-västkusten	i.u	i.u	32,91	30,07	24,49	20,62
-syd-/ostkusten	i.u	i.u	13,23	13,49	11,86	11,82
Sill	3,32	3,62	3,56	4,50	5,14	4,90
Kräfta	90,08	88,94	97,86	123,66	101,14	110,34
Räka	50,33	61,07	82,17	91,51	93,41	105,73
Skarpsill	1,50	1,60	1,80	2,31	2,55	2,79
Makrill	14,62	9,38	10,02	16,24	9,76	10,52
Tobis	1,35	1,40	2,35	1,98	2,50	2,52

Observera att det är genomsnittspriser och att andra faktorer som kvalitet, kvoter, användningsområde (proportion konsumtionsfisk respektive industri; kok- respektive råräka) etc. kan göra att priset varierar mycket inom respektive år.

Yrkesfisket har även andra intäkter än de som kommer från landningen av fisk. Efter år 2009 har försäljningen av fiskerättigheter för de fartyg som ingår i det pelagiska systemet med överlåtbara individuella fiskerättigheter blivit en stor del av intäkterna för de som väljer att sälja sina fiskerättigheter till andra yrkesfiskare.

5.2 Kostnader

De direkta kostnaderna för att bedriva yrkesmässigt fiske sjönk från år 2008 fram till år 2011 men ökade igen under år 2012. Under år 2012 steg kostnaderna totalt sett främst genom att bränslepriserna och även förbrukningen steg. Den nedåtgående trenden för de totala kostnaderna har följt fartygens antal dagar till sjöss som, totalt sett, också blivit färre.

Från år 2004 till år 2008 har bränslepriset mer än fördubblats. För den svenska fiskeflottan som helhet svarade bränslekostnaderna under åren 2009 och 2010 för ungefär 40 % av de totala externa kostnaderna exklusive arbetskostnader. För år 2012 är motsvarande siffra nästan 50 %. Andelen är dock högre i trålfisken och lägre i passiva fisken. Förbrukningen av bränsle har varit nedåtgående under en längre tid men år 2012 ökade förbrukningen totalt sett igen genom att trålfisket ökade sin förbrukning.

5.3 Förädlingsvärdet

Tabell 8 redovisar förädlingsvärden inom den svenska flottan. Förädlingsvärden (GVA – Gross Value Added) visar på värdet som fisket bidrar med till Sveriges ekonomi. Värden som överstiger noll visar på att fisket har ett värde för samhället.

Totalt har förädlingsvärdet minskat med drygt 10 % från år 2009 till år 2012 för de mer aktiva fartygen (som fiskar mer än två basbelopp per år). Utvecklingen av förädlingsvärdet skiljer sig markant för olika typer av fisken och för olika storlekar på fartyg. De större fartygen som ingår i det pelagiska systemet har ökat sitt förädlingsvärde per heltidsekvivalent markant samtidigt som det totala antalet fartyg i denna grupp har minskat. För fartygen mindre än 24 meter inom det pelagiska systemet ser

situationen år 2012 dock sämre ut jämfört med år 2009, men en ökning i förädlingsvärde och förädlingsvärde per heltidsekvivalent kan observeras mellan år 2011 och år 2012.

Det kan även noteras att de större passiva fartygen över 12 meter, och då främst de som fiskar efter torsk och lax, har ökat sitt förädlingsvärde kraftigt. Det bör påpekas att variationen mellan fartygen inom dessa segment är stor, vilket främst beror på att fartygen har olika målarter.

Tabell 8. Förädlingsvärden inom den svenska fiskeflottan.

Värden för ett kalender år i tusentals kr	Förädlingsvärde				Förädlingsvärde per heltidsekvivalent			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Fartyg 10-24 m Pel. systemet	20 491	21 173	13 540	15 485	534	513	358	385
Fartyg > 24 m Pel. systemet	290 733	422 600	235 577	290 282	1 397	1 942	1 463	2 511
Fartyg < 10 m Passiva redskap	38 728	40 868	36 132	29 143	209	222	207	219
Fartyg 10-12 m Passiva redskap	26 535	30 416	24 522	24 757	342	448	355	326
Fartyg > 12 m Passiva redskap	6 100	7 458	6 958	9 756	320	332	354	785
Fartyg < 12 m Aktiva redskap	21 039	24 209	25 162	36 759	530	531	481	895
Fartyg 12-18 m Aktiva redskap	64 907	74 949	55 595	69 437	452	682	530	646
Fartyg 18-24 m Aktiva redskap	56 132	83 954	69 789	57 271	498	867	594	464
Fartyg > 24 m Aktiva redskap	28 133	48 363	44 423	42 808	419	821	433	296
Värden för ett kalender år i tusentals kr	Förädlingsvärde per fartyg				Antal fartyg			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Fartyg 10-24 m Pel. systemet	1 078	1 176	903	1 032	19	18	15	15
Fartyg > 24 m Pel. systemet	8 551	11 739	9 816	14 514	34	36	24	20
Fartyg < 10 m Passiva redskap	128	146	140	129	303	279	258	226
Fartyg 10-12 m Passiva redskap	255	334	279	285	104	91	88	87
Fartyg > 12 m Passiva redskap	339	466	435	650	18	16	16	15
Fartyg < 12 m Aktiva redskap	351	448	406	681	60	54	62	54
Fartyg 12-18 m Aktiva redskap	755	973	783	978	86	77	71	71
Fartyg 18-24 m Aktiva redskap	1 247	2 209	1 939	1 591	45	38	36	36
Fartyg > 24 m Aktiva redskap	1 279	2 687	1 851	1 712	22	18	24	25
Avser fartyg med en infiskning över 2 basbelopp								

5.4 Ekonomiska indikatorer

I ett ekonomiskt perspektiv använder sig fisket av fyra produktionsfaktorer: *arbetskraft*, *kapital* (fartyg, maskiner, licenser, etc.), *kunskap och resursen* (fiskpopulationerna). Det är viktigt att granska indikatorer som reflekterar just användningen av dessa produktionsfaktorer. Kunskap har utelämnats från analysen på grund av svårigheterna att mäta denna produktionsfaktor.

Förädlingsvärde per heltidsanställd (Gross Value Added per Full Time Equivalent, GVA/FTE) är en indikator som mäter produktiviteten i faktorn arbetskraft. Denna indikator ger dock ingen heltäckande bild eftersom det är en "bruttoindikator" (då förädlingsvärdet är vinsten innan avdrag av kostnader för arbete och kapital). Det är därför viktigt att även titta på indikatorn nettoförädlingsvärdet (Net Value Added per Full Time Equivalent, NVA/FTE) men då vara observant på om kapitalkostnaderna och kostnaderna för arbetskraft är korrekta då de ofta innebär olika antaganden. Vid en analys är det en fördel att titta på båda indikatorerna.

Indikatorn avkastning på fysiskt kapital, även kallad avkastning på investeringar (Return on Investment on tangible assets, ROI), är ofta en lämplig indikator för användandet av produktionsfaktorn kapital. När det gäller fisket är det dock viktigt att särskilt kontrollera att det är fysiskt kapital som mäts eftersom det är svårt att skilja på exempelvis värdet på ett fartygsskrov och värdet på eventuella tillstånd kopplade till samma fartygsskrov. Det bör även noteras att värdet av fiske­rättigheterna inte är medräknade i det fysiska kapitalet (eftersom de utgör så kallade intangible assets, dvs. icke fysiskt kapital).

Resursränta kan ses som en indikator för balansen mellan användarna och produktionsfaktorn resursen (fiskpopulationerna). Nettovinsten i förhållande till inkomsten, net profit margin, är en indikator på produktiviteten i nyttjandet av resursen och kan, om den beräknas utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv, betraktas som resursräntan.

Analysen visar att merparten av segmenten har ett positivt förädlingsvärde per heltidsekvivalent (se tabell 9). De större fartygen över 24 meter som ingår i det pelagiska systemet har högst förädlingsvärden samt högst avkastning på kapital. Avseende de stora passiva fartygen över 12 meter ligger de högt avseende avkastning på kapital, men detta bör inte övertolkas då det snarare är så att kapitalet har ett lågt värde än att intäkterna är höga. Även avkastningen på resursen (enligt definition en god approximation för resursränta) är högst för de fartyg som finns i det pelagiska systemet. Fartyg mindre än 24 meter som ingår i det pelagiska systemet har inte haft samma positiva utveckling. Denna grupp av fartyg har inte haft samma höga rationaliseringsgrad och en stor andel av dessa fartyg fiskar på de tilldelade regionala kvoterna.

Tabell 9. Ekonomiska indikatorer för den mer aktiva delen (över två basbelopp i landningsvärde) av den svenska fiskeflottan år 2012 segmenterad efter redskaps­grupp samt fartyg tillhörande det pelagiska systemet.

Värden för ett kalender år i tusentals kr	Antal fartyg	GVA per heltidsekv.	NVA per heltidsekv.	ROI	Net Profit Margin
Fartyg 10-24 m Pel. systemet	15	385	-3	0%	0%
Fartyg > 24 m Pel. systemet	20	2 511	1717	72%	47%
Fartyg < 10 m Passiva redskap	226	219	-93	-29%	-18%
Fartyg 10-12 m Passiva redskap	87	326	-34	-6%	-4%
Fartyg > 12 m Passiva redskap	15	785	432	82%	35%
Fartyg < 12 m Aktiva redskap	54	895	356	26%	24%
Fartyg 12-18 m Aktiva redskap	71	646	183	23%	13%
Fartyg 18-24 m Aktiva redskap	36	464	88	13%	7%
Fartyg > 24 m Aktiva redskap	25	- 296	-1091	-45%	-125%
Avser fartyg med en infiskning över 2 basbelopp					

Andelen lönsamma fartyg med ett positivt förädlingsvärde i de olika segmenten varierar stort. De segment som utmärker sig med låg andel företag med positiva förädlingsvärden är de större fartygen över 24 meter som fiskar med aktiva redskap. De större fartygen som ingår i det pelagiska systemet har emellertid en hög andel fartyg med positiva förädlingsvärden (se tabell 10). Tas de fartyg som får regional

tilldelning⁶ bort ur sammanställningen skulle 100 % av de större pelagiska fartygen vara lönsamma. Det bör noteras att beräkningen är gjord på skattade viktade genomsnittskostnader, vilket innebär att det i verkligheten kan finnas enskilda företag som skiljer sig från beräkningarna. Analysen tar inte hänsyn till fiske som bedrivits i anslutning till annan verksamhet.

Tabell 10. Lönsamhetsbedömning angett som andel fartyg med positivt förädlingsvärde av den mer aktiva delen (över två basbelopp i landningsvärde) av den svenska fiskeflottan åren 2009 och 2012, segmenterad efter redskapsgrupp samt särredovisning av fartyg i det pelagiska systemet.

Andel med positivt förädlingsvärde (%)	2009	2012
Fartyg 10-24 m Pelagiska systemet	74 %	67 %
Fartyg > 24 m Pelagiska systemet	85 %	85 %
Fartyg < 10 m Passiva redskap	87 %	69 %
Fartyg 10-12 m Passiva redskap	76 %	63 %
Fartyg > 12 m Passiva redskap	56 %	87 %
Fartyg < 12 m Aktiva redskap	72 %	83 %
Fartyg 12-18 m Aktiva redskap	84 %	83 %
Fartyg 18-24 m Aktiva redskap	80 %	72 %
Fartyg > 24 m Aktiva redskap	77 %	12 %
Totalt	82 %	70 %

Baseras på skattade viktade genomsnittskostnader. Metoden är inte helt rättvisande avseende fartyg som köpt och sålt fiskerättigheter (underskattar resultaten).

6. Analys av kustkvot⁷

HaV har gett SLU AgriFood Economics Centre i uppdrag att analysera fisket inom kustkvoten samt den regionala fördelningen av landningar inom det pelagiska systemet. Detta avsnitt baseras på den del av SLU AgriFoods rapport som analyserar fisket inom kustkvoten (den fullständiga rapporten återfinns som bilaga).

I regeringens proposition 2008/09:169 om överlåtbara fiskerättigheter poängteras att överlåtbarhet endast gäller kvoter som fördelats på fartygsnivå och inte på den så kallade kustkvoten. Fartyg som fiskar på kustkvoten har istället en gemensam kvot. Kustkvoter finns i både Västerhavet och Östersjön och ett syfte med kustkvoten är att ge det kustnära fisket möjlighet att fortsätta utvecklas. Småskaligt fiske bidrar med exempelvis öppna hamnar och småskalig förädling som i sin tur fungerar som attraktionskraft för turism m.m. vilket kan innebära att det finns ett samhälls-ekonomiskt värde i att avsätta en kustkvot.

Fisket inom kustkvoten ska ske antingen med passiva (t.ex. garn) eller små aktiva redskap (med mindre vadredskap samt i Östersjön trålfartyg under 12 meter). Sill- och skarpsillfisket i ICES delområden 30-31 i Östersjön är undantaget tillståndskrav för fartyg som endast fiskar i området. Detta fiske bedrivs även med större fartyg.

⁶ Läs kapitel 3.3 för mer information om regional tilldelning.

⁷ För utförligare analys av kustkvoten, läs kapitel 1 i bilagan.

Antalet kustfiskare som nyttjat de pelagiska kustkvoterna har årligen legat kring 300 under perioden 2009-2013. Kustkvoten har ökat mätt i antal ton mellan år 2007 och 2014 för samtliga bestånd utom för skarpsill i Skagerrak och Kattegatt. För skarpsillen beror nedgången på en generell nedgång i skarpsillskvoten. Totalt sett har kustkvoten ökat från 5 000 ton till knappt 8 000 ton under perioden, en ökning med ungefär 60 %.

Förvaltningen av kustkvoten har stor betydelse för kustfiskets utveckling men även beståndssituation etc. har en stark påverkan. Utformningen av kustkvoten har även haft en viss påverkan på utvecklingen i det pelagiska fisket med individuella fiskerättigheter. Kustkvoten har också påverkat fördelningen av de pelagiska fiskerättigheterna inom det pelagiska systemet eftersom dess storlek inte är fastställd i lag utan beslutas av HaV vilket ger mindre förutsägbarhet men ökad flexibilitet att ändra systemet. Sedan år 2010 är kustkvoterna fastställda som en procentuell andel av en viss art i ett visst kvotområde. Skulle kustkvotens andel inte fastslagits mellan år skulle osäkerhet skapas kring hur stora de individuella fiskerättigheterna ska vara. Detta kan hämma överlåtelse och strukturomvandling samt försvåra möjligheten att skapa långsiktiga relationer till uppköpare.

Sett till att kustkvoten är begränsad och att det råder fritt tillträde till den har detta lett till ett antal fiskestopp sedan kustkvoten infördes. Med fiskestopp avses att HaV stoppar fisket för vissa arter eller för vissa redskap under en period för att inte kustkvoten ska överskridas. Detta har främst drabbat makrillfisket och fisket efter sill i västra Östersjön.

Den initiala kustkvoten sattes väsentligt högre än infiskningen under referensperioden (år 2000-2004) och höjdes därefter vid behov under de första åren. Detta visar att fiskemöjligheterna som erbjudits inom kustkvoten generellt sett har varit större i förhållande till det historiska fiske som låg till grund för kustkvoten.

7. Analys av regional fördelning av landningar⁸

Detta avsnitt baseras på den del av SLU AgriFoods rapport som fokuserar på den regionala fördelningen av landningar inom det pelagiska systemet (se bilaga för fullständig rapport).

I regeringens proposition 2008/09:169 understryks det att bristande regional balans i fisket bör motverkas. En aspekt av regional balans i fisket är hur landningarna fördelas mellan olika hamnar och regioner. Hur landningarna fördelas påverkar bland annat beredningsindustrins möjligheter att få tillgång till lokalt fångad fisk. En stark koncentration av landningar till ett fåtal hamnar kan även innebära problem för beredningsföretag som bygger sin verksamhet på lokalt fångad fisk.

När det gäller landningar från fartyg som år 2009 tilldelades individuella fiskerättigheter inom det pelagiska systemet är den allmänna bilden att landningsmönstret inte har förändrats i någon större utsträckning fram till år 2013. Jämförs

⁸ För utförligare analys av regionala fördelningar av landningar, läs kapitel 2 i bilagan.

landningarna i perioden innan det pelagiska systemets införande (år 2003-2008), med landningar från fartyg som varit aktiva inom systemet (år 2009-2013), framkommer det att det i stor utsträckning är samma hamnar som placerar sig som de viktigaste även om landningsvolymerna varierar över tiden.

Variationen är betydligt större när det gäller vilka hamnar som är de viktigaste mottagarna av fisk från fartyg som fiskar på kustfiskekvoterna. I vissa hamnar har landningarna minskat kraftigt över tid medan landningarna ökat i andra hamnar. Denna typ av förändring fanns dock även innan införandet av det pelagiska systemet vilket gör det svårt att härleda nedgången/uppgången i specifika hamnar till införandet av det pelagiska systemet.

Det är en stor skillnad i vilka hamnar som fartyg med individuella fiskerättigheter och fartyg som fiskar på kustkvoten landar i. Detta gäller framför allt fisket efter sill och makrill vilket innebär att landningarna från kustfisket är viktiga för tillförseln av sill och makrill i många hamnar, även om kvantiteterna är små.

8. Dialog med näringen

HaV genomförde två dialogmöten med företrädare från fiskerinäringen. Det första mötet ägde rum den 29 september 2014 med representanter från Swedish Pelagic Federation PO (SPF) och Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) där det tänkta innehållet i rapporten presenterades. Det andra mötet hölls den 15 oktober där företrädare från SPF, SFR och producentorganisationen Gävlefisk deltog. Sveriges Yrkesfiskare Ekonomiska Förening (SYEF) var även de inbjudna till detta möte men deltog inte. I mötet deltog också företrädare från Jordbruksverket samt SLU AgriFood.

Under mötet presenterades den aktuella sammanställningen av uppdraget och näringen framförde sina synpunkter kring det. Synpunkter framfördes bland annat om att;

- Det beskrivs endast vad som hänt i och med att det pelagiska systemet har införts men vilka effekter det fått har inte belysts tillräckligt.
- Landningsstatistiken är inte utförlig då den inte tar hänsyn till att transporter sker från fiskehamnar till fiskeauktioner.
- Det är inte enbart kustkvotens storlek som styr fisket och lönsamheten utan även andra faktorer.
- Det är viktigt att ta hänsyn till helheten, inom kustfisket bedrivs fiske oftast på såväl pelagiska arter såsom demersala. Regleringen av pelagiskt och demersalt kustfiske påverkar varandra och om fiskarena får färre arter att fiska på så försvagas kustfisket både ekonomiskt och i flexibilitet.
- Ha en helhetssyn när det kommer till framtidens förvaltning är väldigt viktigt.

9. Slutsatser

Den svenska fiskeflottan har minskat under det senaste decenniet vad avser antal, tonnage och motorstyrka. En av orsakerna till detta är att överlåtbara fiskerättigheter har möjliggjorts inom det pelagiska fisket men det beror även på andra faktorer

såsom reglering av ålfisket, bidrag till skrotning av fiskefartyg, dålig lönsamhet och naturliga orsaker till följd av åldersavgångar och pensionering.

Antalet fartyg inom det pelagiska systemet har minskat med 55 % från 82 fartyg år 2009 till 37 fartyg år 2013. Särskild kraftig minskning har observerats för pelagiska fartyg större än 24 meter, varav en del var inaktiva. För det genomsnittliga fartyget i det pelagiska systemet har motorstyrkan och tonnaget ökat sedan år 2009 till år 2013, även fast det varierat under åren. Samtidigt har, som en följd av minskningen av det totala antalet fartyg, en reduktion skett under samma period avseende total motorstyrka och tonnage inom det pelagiska systemet med 47 % respektive 48 %. Värdet av fångsten inom det pelagiska systemet har, med viss årlig variation, utgjort ungefär 50 % av fiskeflottans totala årliga landningsvärde under perioden 2009-2013.

Fartyg som har individuella överlåtbara fiskerättigheter och som endast fiskar efter pelagiska arter i Östersjön och landar sin fångst i östersjöhamnar, får en regional tilldelning. Sedan det pelagiska systemets införande har inte någon större kapacitetsreduktion skett för de fartyg som får regional tilldelning och lönsamheten har heller inte, särskilt för de 7 fartyg (av totalt 12) som är mindre än 24 meter, ökat nämnvärt.

Vad gäller det fiske som sker efter pelagiska arter i Bottenhavet och Bottenviken, där det inte krävs något pelagiskt tillstånd för fartyg som enbart fiskar i ICES delområden 30-31, har kvotutnyttjandet ökat kraftigt de två senaste åren fastän det totala antalet fartyg som fiskat där minskat med 23 %. Anledningen till att kvotutnyttjandet ökat kan härledas till att några fartyg, som tidigare främst fiskat efter torsk i Östersjön, har kombinerat detta fiske med sill- och skarpsillfiske i ICES delområden 30-31 på grund av den dåliga lönsamheten i torskfisket.

Sedan det pelagiska systemets införande så sker ett hundratal överlåtelser och kvotbyten per år. Hanteringen kring detta inflöde har underlättats avsevärt i och med att en del av de fartyg, som har en individuell fiskerättighet, är kopplade till en producentorganisation som kan bistå myndigheten vid överlåtelserna.

Totalt har förädlingsvärdet från år 2009-2012 minskat med drygt 10 % för de mer aktiva fartygen (de som fiskat mer än två basbelopp per år) som fiskar med aktiva redskap i den svenska fiskeflottan. Till stor del beror detta på att utvecklingen av förädlingsvärdet för de största fartygen i den svenska flottan är negativt.⁹ De större fartygen över 24 meter som ingår i det pelagiska systemet har dock ökat sitt förädlingsvärde per heltidsekvivalent markant samtidigt som antalet fartyg i denna grupp har minskat i antal. Vad gäller för de mindre fartygen under 24 meter som ingår i systemet har inte samma förändringar skett. En stor andel av dessa fiskar idag på de tilldelade regionala kvoterna.

De större fartygen över 24 meter som ingår i det pelagiska systemet har högst förädlingsvärden samt högst avkastning på kapital inom den svenska fiskeflottan.

⁹ Läs Havs- och vattenmyndighetens rapport "Balansen mellan fiskeflottan och tillgängliga fiskemöjligheter" daterad den 3 juli 2014.

Även avkastningen på resursen är högst för fartygen i det pelagiska systemet. Mindre fartyg under 24 meter i systemet har inte haft samma positiva utveckling. Dessa fartyg har inte haft samma höga rationaliseringsgrad och en stor andel fartyg fiskar på de tilldelade regionala kvoterna i Östersjön. Detta kan tolkas som att dessa kvoter har bidragit till att bibehålla ett regionalt fiske, vilket var syftet med att tillåta regional tilldelning, men kostat i form av utebliven lönsamhet.

Det pelagiska systemet har gjort det möjligt för fartygstillsåndshavare att använda sina fiskerättigheter med färre fartyg eller genom att överlåta dem till andra fartygstillsåndshavare. På så sätt har lönsamheten förbättrats inom det pelagiska fisket och möjliggjort avveckling av fartyg genom försäljning eller på annat sätt.

Även om det totala antalet pelagiska fartyg har minskat med 55 % mellan år 2009-2013 så har inte den procentuella andelen av pelagiska fartyg hemmahörande i de olika distrikten ändrats nämnvärt sedan det pelagiska systemets införande. År 2009 fanns det 48 pelagiska fartyg i Göteborg (motsvarande 57,8 % av det totala antalet pelagiska fartyg) och år 2013 fanns det 20 pelagiska fartyg i Göteborg (motsvarande 54,1 % av det totala antalet pelagiska fartyg). Liknande siffror kan utläsas för övriga distrikt vilket visar att regionstillhörigheten inte har ändrats nämnvärt på grund av det pelagiska systemets införande.

Vid det pelagiska systemets införande så fanns det en oro att de tillsåndshavare som överlät sina individuella fiskerättigheter permanent skulle fortsätta att vara tillsåndshavare inom den svenska fiskeflottan. Av de 53 fartygstillsåndsinnehavare som överlätit sina pelagiska fiskerättigheter sedan systemets införande är 29 av dessa fortfarande verksamma inom det svenska fisket som fiskelicensinnehavare. Endast två av dessa har dock införskaffat nya fiskefartyg vilket innebär att den oro som fanns vid systemets införande inte kan sägas ha infriats. Övriga 24 fartygstillsåndsinnehavare som överlätit sina pelagiska fiskerättigheter permanent är inte längre verksamma inom den svenska fiskeflottan som fiskelicensinnehavare. De kan emellertid fortfarande vara med och fiska som lottkarlar eller vara involverade i det svenska fisket på annat sätt men flertalet har ingen koppling alls längre till det svenska fisket.

Så länge det är fritt tillträde till kustkvoten och den baseras på en fast andel av totalkvoten, samtidigt som det är lönsamt att fiska på kustkvoten, riskerar fiskestopp att fortsätta uppstå. Ett högt kvotutnyttjande är dock inte negativt i sig eftersom det innebär att kustfisket är attraktivt och därmed bidrar till de politiska målsättningarna om levande kustområden. Emellertid är det inte positivt för fiskeföretagen om de inte kan fiska hela året och om de inte vet sedan tidigare när ett fiskestopp för en viss art kan tänkas ske under året eller för vilka redskap. HaV har dock möjlighet att gradvis stänga redskap, exempelvis för att hålla garnfisket efter strömming öppet, såsom skett tidigare. Ett totalt fiskestopp drabbar emellertid samtliga, även framgångsrika småskaliga företag samt marknaden som under vissa perioder får svårare att få tag på den fisk som efterfrågas. Men om kustkvotens andel skulle bli flexibel skapas osäkerhet kring hur stora de individuella kvoterna är vilket hämmar överlåtelser och strukturomvandling. Skulle kustkvoten ökas avsevärt skulle detta kunna leda till att fler fartyg börjar fiska på den, då det är fritt tillträde till kustkvoten idag. Detta skulle kunna innebära en minskad lönsamhet för de som fiskar på kustkvoten.

Landningsmönstret för de som har en individuell tilldelning av fiskerättigheter inom det pelagiska systemet har inte påverkats i någon högre grad sedan systemets införande. Dock är variationen betydligt större i landningsmönstret för de som fiskar på kustkvoten. Denna variation fanns dock även innan systemets införande och kan därför inte direkt härledas till det. Av detta kan utläsas att det pelagiska systemets införande inte har haft en särskilt stor effekt på olika regioners utveckling när det kommer till den regionala fördelningen av landningarna.

Resultaten från analyserna visar generellt på små effekter avseende landningshamnar och förädlingsvärde för fisket inom kustkvoten. Det kan bero på att detta fiske är flexibelt och kan ske efter flera olika arter. Denna flexibilitet medför att fiskarena under fiskestopp inom kustkvoten i många fall kunnat fortsätta fiska på andra arter. Att fiskestopp på pelagiska arter för de som fiskar inom kustkvot inte medfört en större effekt avseende förädlingsvärdet kan bero på att övriga arter inbringar ett högre kilopris än de pelagiska arterna.

Sammanfattningsvis har införandet av överlåtbara fiskerättigheter inom det pelagiska systemet lett till en strukturomvandling i det pelagiska fisket. Det kan konstateras att flottkapaciteten har minskat och lönsamheten har ökat avsevärt för de större fartygen över 24 meter inom systemet. För de mindre fartygen under 24 meter i systemet har dock lönsamheten minskat något. De effekter som observerats i det pelagiska systemet efter införandet av överlåtbara fiskerättigheter är i hög grad i överensstämmelse med målen för införande av systemet. Vid förändring i eller byte av förvaltningssystem för andra fisken är det viktigt att noga överväga fiskets förutsättningar och vilka effekter som eftersträvas.

Bilaga

SLU AgriFoods rapport ”*Analys av kustkvot och regional fördelning av landningar inom det pelagiska systemet*” daterad den 23 oktober 2014.